

HELMUT ROTH

(1941–2003)

La 22 septembrie 2003, după o îndelungată și grea suferință, s-a stins din viață Helmut Roth, profesor și director al Institutului de arheologie pre- și protoistorică al Universității din Bonn (Germania), un admirabil coleg și prieten. A plecat dintre noi prematur, la puțină vreme după împlinirea vârstei de numai 62 de ani.

Helmut Roth s-a născut la 14 iulie 1941 la Berlin, orașul în care, cu mai puțin de doi ani în urmă, se hotărâse declanșarea ultimei mari conflagrații mondiale. Ca toată generația sa, a crescut, a fost instruit și s-a format pentru viață în condițiile războiului și ale anilor grei de lipsuri și de refacere a Germaniei de după aceea.

Pregătirea universitară a făcut-o la Würzburg în Bavaria, acolo unde Helmut Roth și-a concentrat eforturile pentru studiile de preistorie, protoistorie, arheologie clasică și geologie. Combinația cu ultima disciplină ar putea părea curioasă și nepotrivită, dar opțiunea lui s-a dovedit a fi fost foarte inspirată și de mare folos atunci când, mai târziu, a studiat diferite categorii de obiecte de cult și de podoabă, mai ales din epoca merovingiană, frecvent cu încrustații de pietre prețioase și semiprețioase.

Și-a încheiat studiile universitare în 1969, odată cu susținerea tezei de doctorat “Die Ornamentik der Langobarden in Italien” la profesorul Günther Haseloff. În anii care au urmat a fost mai întâi asistent la Universitatea din Göttingen. De aici a revenit la Würzburg, tot ca asistent, fiind habilitat în 1975 ca profesor pe baza lucrării “Archäologische Zeugnisse des frühen Christentums bei den Alamannen”. În 1976 a ocupat un post de profesor la renumitul *Vorgeschichtliches Seminar* de la Universitatea din Marburg, cea dintâi catedră de preistorie din Germania, fondată în 1927 de celebrul profesor Gero von Merhart.

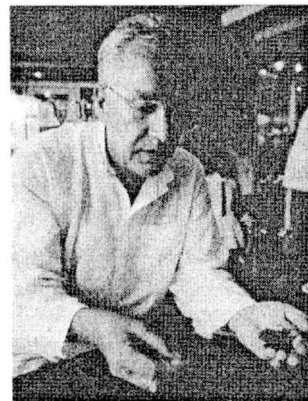
În 1992 Helmut Roth se mută la Universitatea din Bonn, unde preia posturile de profesor și de director la *Institut für Vor- und Frühgeschichtliche Archäologie*, rămase vacante după plecarea profesorului Volker Bierbrauer la Universitatea din München. Din 1996 și până în anul 2000 a ocupat și funcția de decan al Facultății de Filosofie a aceleiași universități.

Ca profesor la universitățile din Marburg (1976–1992) și Bonn (1992–2003) s-a dăruit cu răbdare și angajament formării tinerilor arheologi. În același timp s-a implicat cu toată energia în diferite proiecte de cercetare, așa cum rezultă limpede din lista lucrărilor publicate și a volumelor editate. În centrul activității sale de cercetare s-au aflat probleme de arheologie și de istoria artei, precum și aspecte de istorie socială și economică în epoca târzie a migrațiilor și a evului mediu timpuriu.

Ajuns la Bonn, el a inițiat ample proiecte de cercetare de teren în câteva țări de pe continentul asiatic, precum cele din Sri Lanka, Nepal și Mongolia, a căror rezultate au și fost în parte publicate. Unele din aceste proiecte s-au desfășurat în colaborare cu *Kommission für Allgemeine und Vergleichende Archäologie* a Institutului Arheologic German.

L-am cunoscut pe prof. Roth la începutul lui octombrie 1969 la Würzburg, cu foarte puțin timp înainte de a-și susține doctoratul și la sfârșitul sejurului am făcut împreună o excursie la celebrul castel de la Mespelbrunn. Era o toamnă superbă, cu un soare strălucitor și blând și pădurile colorate în toate nuanțele curcubeului. Totul arăta ca un peisaj de vis și bucuria vieții ni se părea la amândoi eternă. Era înalt și falnic ca un brad. Ne-am reîntâlnit apoi în repetate rânduri la Marburg și la Bonn. A ajutat enorm pe cei din preajma sa, pe colegi și prieteni, pe cunoscuți și pe toți cei aflați în nevoie. A întins mâna tuturor cu discreție, înțelegere desăvârșită și o extraordinară mărinimie, fără a face nici-o remarcă vreodată despre gesturile lui și fără a aștepta ceva în schimb. A fost un om de o bunătate rar întâlnită. Dispariția lui este o grea pierdere pentru toți cei care l-au cunoscut și care îi vor păstra o vie amintire.

Dumnezeu să-l odihnească în pace și în liniște !

ION IONIȚĂ

LISTA SELECTIVĂ A LUCRĂRILOR

A. Volume:

1. *Die Ornamentik der Langobarden in Italien*, Bonn, 1973.
2. *Kunst und Handwerk im frühen Mittelalter*, Stuttgart, 1986.
3. *SW I-IV: Zur Chronologie merowingerzeitlicher Frauengräber in Südwestdeutschland. Ein Vorbericht zum Gräberfeld von Weingarten*. *Archäologische Informationen*, 6, Stuttgart, 1988 (în colab. cu C. Theune).
4. *Das frühmittelalterliche Gräberfeld bei Weingarten. Forschungen und Berichte zur Vor- und Frühgesch. in Baden-Württemberg*, 44, Stuttgart, 1995 (în colab. cu C. Theune).

B. Volume editate:

5. *Zum Grabfrevel in vor- und frühgeschichtlicher Zeit. Untersuchungen zu Grabraub und "haugbrot" in Mittel- und Nordeuropa. Abhandlungen der Akad. der Wissenschaften in Göttingen. Phil.-Hist. Kl., 3. Folge*, Nr. 113, Göttingen, 1978 (în colab. cu H. Jankuhn și H. Nehlsen).
6. *Kunst der Völkerwanderungszeit. Propyläen Kunstgeschichte. Supplementband 4*, Frankfurt a. M. – Berlin – Wien, 1979.
7. *Hessen im Frühmittelalter. Archäologie und Kunst. Ausstellungskatalog Frankfurt*, Sigmaringen, 1984 (în colab. cu E. Wamers).
8. *Zum Problem der Deutung frühmittelalter Bildinhalte. Akten I. Internationalan Kolloquium Marburg an der Lahn, 15. bis 19. Februar 1983. Veröffentlichungen des Vorgesichtlichen Seminars der Philipps-Universität Marburg a.d. Lahn, Sonderband 4*, Sigmaringen, 1986.
9. *Gedenkschrift für Gero von Merhart. Marburger Studien*, 7, 1986 (în colab. cu O.-H. Frey și C. Dobiak).
10. *Sri Lanka: Past and Present. Archaeology, Geography, Economics. Selected Papers on German Research*, Weikersheim, 1998 (în colab. cu M. Domroes).
11. *Ancient Ruhuna. Sri Lanka – German Archaeological Project in the Southern Province. Materialien für Allgemeine und Vergleichende Archäologie*, 58, Mainz, 2001 (în colab. cu H.-J. Weißhaar și W. Wijeyapala).

C. Studii:

12. *Zur Ornamentik des langobardischen Silberreliquiars in Trient*, în *Cultura Atesina*, 20, 1969.
13. *Das Preßblech der sogenannten "Brakteatenfibel" im Kunsthistorischen Museum in Wien*, în *Archäologia Austriaca*, 47, 1970.
14. *Vorläufiger Bericht über die Grabung in der Friedlandburg, Kr. Göttingen*, în *Nachrichten aus Niedersachsens Urgeschichte*, 40, 1970.
15. *Handel und Gewerbe vom 6. bis 8. Jahrhunderts östlich des Rheins*, în *Vierteljahresschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte*, 58, 1971.

16. *Die Grabungen in der Friedlandburg bei Friedland, Kr. Göttingen*, în *Neue Ausgrabungen und Forschungen Niedersachsen*, 7, 1972.
17. *Bajuwaren: III. Archäologisches*, în *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, 2. Auflage, I, Berlin – New York, 1973 (în continuare abreviat RGA²).
18. *Rechtsarchäologische Untersuchungen am Skelettfund von Friedland, Kr. Göttingen*, în *Göttinger Jahrbuch*, 21, 1973.
19. *Ein Ledermesser der atlantischen Bronzezeit aus Mittelfranken*, în *Archäologisches Korrespondenzblatt*, 4, 1974.
20. *Bemerkungen zur Deutung und Funktion der Goldblattkreuze in Baden-Württemberg*, în *Fundberichte aus Baden-Württemberg*, 1, 1974.
21. *Die langobardischen Goldblattkreuze. Bemerkungen zur Schlaufenornamentik und zum Stil II*, în W. Hübener (Hrsg.), *Die Goldblattkreuze des frühen Mittelalters. Veröffentlichungen Alemannisches Institut*, 37, Bühl, 1975.
22. *Bilddenkmäler: 5. Bildsteine der Merowingerzeit und Kaiserzeit auf dem Kontinent*, în *RGA²*, II, Berlin – New York, 1975.
23. *Germanische Funde des 1. bis 5. Jahrhunderts am mittleren Main*, în *Würzburg, Karlstadt, Iphufen, Schweinfurt. Führer vor- und frühgesch. Denkmälern*, 27, Mainz, 1975.
24. *Das Preßmodel aus Liebenau, Kr. Nienburg*, în *Studien zur Sachsenforschung*, 1, 1977.
25. *Bemerkungen zur Totenberaubung während der Merowingerzeit*, în *Archäologisches Korrespondenzblatt*, 7, 1977.
26. *Beobachtungen an merowingerzeitlichen Gußtiegeln*, în *Frühmittelalterliche Studien*, XI, 1977.
27. *Die Runenfibel von Donzdorf*, în *Frühmittelalterliche Studien*, XI, 1977.
28. *Brakteaten: 5. Brakteaten der Merowingerzeit*, în *RGA²*, III, Berlin – New York, 1978.
29. *Bronzegefäße: IV. Bronzegefäße der Merowingerzeit*, în *RGA²*, III, Berlin – New York, 1978.
30. *Due nuovo fibule de arco in musei esteri*, în *Forum Julii*, 2, 1978.
31. *Oreficeria longobarda in rapporto con l'arte decorativa dell'epoca*, în *I longobardi in Lombardia. Ausstellungskatalog*, Mailand, 1978.
32. *Venetische Exvoto-Täfelchen aus Vicenza, Corso Palladio*, în *Germania*, 56, 1978.
33. *Die ornamentgeschichtliche Stellung der "neuen" langobardischen Bügelfibeln in Hannover und New York*, în *Germania*, 56, 1978.
34. *Archäologische Beobachtungen zum Grabfrevel im Merowingerreich* (în vol. de la nr. 5).
35. *Kunst der Völkerwanderungszeit* (în vol. de la nr. 6).
36. *Bronzeherstellung und -verarbeitung während der späten römischen Kaiserzeit in Geismar bei Fritzlar, Schwalm-Eder-Kreis und Altendorf bei Bamberg (Oberfranken)*, în *Fundberichte aus Hessen*, 19–20, 1979–1980.

37. *Aspekte langobardischer Fernbeziehungen nach England und Skandinavien*, in *Atti del 60 Congr. Internat. Studi sull'alto medioevo*, Mailand 1978 (1980).
38. *Urcei alexandrini: Zur Herkunft gegossenen 'koptischen' Buntmetallgerätes aufgrund von Schriftquellen*, in *Germania*, 58, 1980.
39. *Almandinenhandel und -verarbeitung im Bereich des Mittelmeeres*, in *Beiträge zur allgemeinen und vergleichenden Archäologie*, 2, 1980.
40. *Der sogenannte Kamm des Heiligen Bonifatius im Domschatz zu Fritzlar*, in *Hessisches Jahrbuch für Landesgeschichte*, 2, 1980.
41. *Bülach: 1. Archäologisches*, in *RGA²*, IV, Berlin – New York, 1981.
42. *Bulla: 2. Bulla bei den Germanen: b. Merowingerzeit*, in *RGA²*, IV, Berlin – New York, 1981.
43. *Charnay: 1. Archäologisches*, in *RGA²*, IV, Berlin – New York, 1981.
44. *Christentum der Bekehrungszeit: III. Archäologisches: A. Merowingerzeit*, in *RGA²*, IV, Berlin – New York, 1981.
45. *Christusdarstellungen: 2. Merowingerzeit*, in *RGA²*, IV, Berlin – New York, 1981.
46. *New Chronological Aspects of Runic Inscriptions. The Archaeological Evidence*, in *Michigan Germanic Studies*, 7, 1981.
47. *Seidenstoffe des 4. bis 9. Jahrhunderts in Westeuropa*, in *Geld aus China. Ausstellungskatalog Bonn. Kunst und Altertum am Rhein*, Nr. 108, Bonn, 1982.
48. *Ein Reihengräberfeld bei Fellbach-Schmidlen, Rems-Murr-Kreis*, in *Fundberichte aus Baden-Württemberg*, 7, 1982.
49. *Das ostfränkisch-alamannische Verhältnis aus archäologischer Sicht*, in *Alamannen und Ostfranken im Frühmittelalter*, Bühl, 1984.
50. *Zum Handel der Merowingerzeit aufgrund ausgewählter archäologischer Quellen*, in K. Düwel, H. Jankuhn, H. Siems, D. Timpe (Hrsg.), *Untersuchungen zu Handel und Verkehr der vor- und frühgeschichtlichen Zeit in Mittel- und Nordeuropa, Teil III: Der Handel des frühen Mittelalters. Abhandl. Akad. Wiss. Göttingen, Phil.-Hist. Kl.*, 3. Folge, Nr. 150, Göttingen, 1985.
51. *Zweifel an Aregunde* (in vol. de la nr. 9).
52. *Hessen in frühgeschichtlicher Zeit*, in W. Heinemeyer (Hrsg.), *Das Werden Hessens. Veröffentlichungen der Historischen Kommission für Hessen*, 50, Marburg, 1986.
53. *Stil II – Deutungsprobleme. Skizzen zu Pferdemoneten und zur Motivkoppehang* (in vol. de la nr. 8).
54. *Ei: II. Archäologisches: 5. Merowingerzeit, Reihengräberkreis und Awaren*, in *RGA²*, VI, 1986.
55. *Die Ausgrabungen auf dem Reißberg in Burgeller, Ldkr. Bamberg*, in *Bayerische Vorgeschichtsblätter*, 54, 1989 (in colab. cu B.-U. Abels).
56. *Elfenbein: 2. Merowingerzeit*, in *RGA²*, VII, 1989.
57. *Kleine cloissonierte Adlerfibeln. Bemerkungen zu den frühmittelalterlichen Gräbern 473, 736, 769 von Weingarten, Kr. Ravensburg*, in F. M. Andraschko, W.-R. Teegen (Hrsg.), *Gedenkschrift für J. Driehaus*, Mainz, 1990.
58. *Suche nach dem Gisonenfels-Grabungen im Marburger Schloß*, in *Archäologie in Deutschland*, 4, 1991 (in colab. cu Chr. Meiborg și C. Dobiat).
59. *Die Ausgrabungen auf dem Marburger Landgrafenschloß (1988–1990)*, in *Hessen und Thüringen. Von den Anfängen bis zur Reformation. Ausstellungskatalog Marburg/Eisenach*, Wiesbaden, 1992 (in colab. cu Chr. Meiborg).
60. *Grundlagen und Anfängen hessisch-thüringischer Geschichte* (in același vol. ca nr. 59).
61. *Die Alamannen*, in N. Kruse, H. U. Rudolf, D. Schilling, E. Walter, *Weingarten. Von den Anfängen bis zur Gegenwart*, Biberach, 1992.
62. *La chronologie des tombes féminines mérovingienne d'Allemagne du Sud à partir de bases statistiques*, in *Bulletin de Liaison (Archéologie Mérovingienne)*, 17, 1993.
63. *Zwischen Heidenopfer und Christenglauben*, in *Archäologie in Deutschland*, 1993–1994.
64. *Runenkunde und Archäologie. Bemerkungen zu den süddeutschen Runenfunden*, in K. Düwel (Hrsg.), *Runische Schriftkultur in kontinental-skandinavischer und -angelsächsischer Wechselbeziehung. RGA²-Ergänzungsband 10*, Göttingen, 1994.
65. *Produktion und Erwerb von Edelmetallzeugnissen. Ein Model für das frühe Mittelalter*, in *Festschrift für Otto-Herman Frey. Marburger Studien*, 16, 1994.
66. *Fingerring: 2. Merowingerzeit*, in *RGA²*, IX, 1995 (in colab. cu S. Ristow).
67. *Kunst der Merowingerzeit*, in *Die Franken. Wegbereiter Europas. Ausstellungskatalog*, Mannheim, 1996.
68. *Archäologie im Hohen Himalaya*, in *Bonner Universitätsblätter*, 1996 (in colab. cu E. Pohl).
69. *Ausgrabungen am Seehafenplatz Godavaya – Sri Lanka, in Hundert Jahre Historische Kommission für Hessen*, Marburg, 1997.
70. *Excavations at the Port of Godavaya, Hambantota District, Sri Lanka* (in vol. de la nr. 10).
71. *Nochmals zu den süddeutschen Runenfunden. Methodische Bemerkungen zur Rolle der Archäologie*, in K. Düwel (Hrsg.), *Runeninschriften als Quellen interdisziplinärer Forschung. Abhandl. 4. Internat. Symposiums Runen und Runeninschriften Göttingen 1995, Ergänzungsband RGA²*, 15, Göttingen, 1998.
72. *Germanen, Germania, Germanische Altertumskunde: D. Kunst*, in *RGA²*, XI, 1998.
73. *Bemerkungen und Notizen zur "Ethnogenese" von "Franken" und "Alemannen"*, in D. Geuenich (Hrsg.), *Die Franken und die Alemannen bis zur "Schlacht bei Zülpich" (496/97)*, Berlin – New York, 1998.
74. *Kommentar zu: Anna A. Ierusalimskaja, Die Gräber der Mošcevačka Balka. Frühmittelalterliche Funde an der nordkaukasischen Seidenstraße (München, 1996)*, in *Byzantinische Zeitschrift*, 97, 1999.
75. *The Silver-Inlaid Iron Belt Fittings in the Morgan Collection*, in K. Brown, D. Kidd, Ch. Little (Hrsg.), *From Attila to Charlemagne. Arts of the Early Medieval Period in the Metropolitan Museum of Art*, New York, 2000.